herpy

GECKOR

Mourning gecko

Lepidodactylus lugubris

En liten, social klättrare från Stillahavsöarna, där beståndet nästan bara består av honor som lägger ägg utan att para sig. Den lever i grupper, äter färdigfoder och bananflugor och trivs vid rumstemperatur, så den är given för ett högt, planterat terrarium fullt av liv.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Platydactylus lugubris; Hemidactylus meijeri; Gehyra neglecta*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**8-10 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**8-15 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-27 °C**
Temperatur, natt	**18-24 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter, frukt och färdigfoder**
Hålls	**I grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**8-10 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**50-70 dagar** vid 21-27 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Lepidodactylus lugubris är en liten och anspråkslös dabbödla på 8-10 cm inklusive svans. Ungefär hälften av längden är svansen, som också fungerar som fettlager. Grundfärgen är ljusbrun med mörkare fläckar eller vinklar på ryggen och en mörk rand från nosen genom ögat. Djuret kan växla mellan en ljus och en mörk nyans under dygnet.

Det mest anmärkningsvärda med arten är att den nästan uteslutande består av honor. Honornas ägg utvecklas utan befruktning, en förökning som kallas partenogenes, och ungarna är genetiska kopior av modern. Det finns enstaka hanar, men de är sällsynta och oftast sterila. Arten har uppstått genom en korsning mellan två tvåkönade arter. Modersarten är *Lepidodactylus moestus*, och fadersarten anses i dag vara den vitt spridda art som preliminärt kallas *Lepidodactylus pantai*. Det finns flera klonlinjer, några med dubbel och några med tredubbel kromosomuppsättning. Själva arten beskrevs som *Platydactylus lugubris* 1836.

Det gör arten enkel att hålla, för man behöver inte hitta en hane eller ett par, och djuren i handeln är uppfödda i fångenskap. Å andra sidan kan en enda hona som slipper ut i princip grunda en hel population, och därför måste terrariet vara helt tätt.

Till skillnad från de flesta dabbödlor är den social och trivs bäst i en liten grupp. Djuren håller sig gömda om dagen i löv och springor och kommer fram i skymningen. De är snabba och hoppiga och passar bättre för att observeras än att hanteras. I fångenskap kan arten bli 8-15 år.

Utbredning och livsmiljö

Arten är i dag en av de mest utbredda geckorna i världen, men det ursprungliga området är svårt att peka ut. Den härstammar från Stilla havet, och genetiska undersökningar pekar på Mikronesien med Marshallöarna som det mest sannolika ursprunget. Redan i förhistorisk tid följde den med människor och båtar till öar och kuster i hela Stilla havet och Indiska oceanen.

I dag finns den på otaliga öar i Stilla havet, längs kusterna i Sydostasien och Östafrika och som införd art i Mellan- och Sydamerika, Florida, Hawaii och många andra platser. Kartan visar därför bara Marshallöarna som ursprungligt område, medan de registrerade fynden sprider sig långt utanför det, och de flesta av dem är införda bestånd. Spridningen har framför allt skett med fartyg: de hårdskaliga äggen tål uttorkning och sitter fast i last, byggmaterial och växter.

> **Naturlig utbredning:** Marshallöarna.

LIVSMILJÖ

I naturen lever geckon i varma kusttrakter: i kokospalmer, buskar och träd längs kusten, men också på staket, murar och hus. Den är en utpräglad kulturföljare och är ofta talrikare i bebyggelse än i orörd skog. På dagen gömmer den sig bakom bark, i bladveck och bakom lister, och på kvällen söker den föda på stammar och väggar, gärna vid ljus som drar till sig insekter.

Klimatet är tropiskt och fuktigt med jämna temperaturer året runt. Djuren får vatten från dagg och regn. Äggen kan kläckas vid förvånansvärt låga temperaturer, och det har troligen hjälpt arten att slå sig ner på så många nya platser.

Skötsel

TERRARIET

Ett terrarium på minst 30 × 30 × 45 cm (längd × bredd × höjd) räcker för två eller tre vuxna djur. En grupp på fem till sex djur behöver ett större terrarium med gott om gömslen och växter. Höjden är viktigare än golvytan, eftersom dabbödlan är en klättrare.

Inred med många grenar, korkbark, bamburör och växter med stora blad, till exempel pothos och bromelior. Växterna är inte bara dekoration: de ger skydd, håller kvar fukten och används för äggläggning. Som bottensubstrat passar ett lager på 5-8 cm av kokosmull, gödselfri jord och lite sphagnum, gärna som bioaktivt substrat med hoppstjärtar och gråsuggor.

Dabbödlan är en mästare på att rymma. Den kan pressa sig genom mycket små springor, så alla ventilationsöppningar, kabelhål och skarvar måste stängas med fint nät eller silikon. Kontrollera särskilt springorna runt luckorna. Ungar hålls bäst i små lådor tills de är omkring två månader gamla och äter bra.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

Arten trivs vid vanlig rumstemperatur: 21-27 °C på dagen och 18-24 °C på natten. I de flesta hem räcker det, och extra värme behövs först om rummet ofta kommer under 18 °C. Då kan en svag värmematta på sidan eller en liten lampa med termostat hjälpa. Ett varmt område på upp till 29 °C kan användas, men det är inte nödvändigt.

Kyla är sällan ett problem, men värme är det. Över 30 °C blir djuren stressade, och längre tid över 30 °C kan döda dem. Ställ därför inte terrariet i solen, använd en digital termometer upptill och nedtill, och håll ett öga på den under varma sommardagar.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Håll luftfuktigheten på 60-80 %, och låt den variera. Spraya terrariet ordentligt en eller två gånger om dagen, så att fuktigheten kortvarigt stiger till 80-90 %, och låt den sjunka igen under fyra till sex timmar, så att substrat och blad kan torka upp. Konstant blöta förhållanden ger mögel och hudproblem.

Geckorna slickar droppar från blad och glas, och det är deras viktigaste vattenkälla. Ställ ändå fram en liten, låg vattenskål, som byts dagligen och är så låg att ingen kan drunkna. Ungar torkar ut snabbare än vuxna och ska sprayas mer.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Geckon är aktiv i skymningen och på natten och klarar sig utan UVB så länge fodret innehåller D3-vitamin. Om UVB gör någon skillnad är oklart. Med UVB växer växterna bättre och djuren verkar mer aktiva, men det är inte nödvändigt. Vill du använda det, välj ett svagt UVB-rör för skuggdjur (Ferguson-zon 1), och se till att det finns skugga och många gömställen i resten av terrariet.

Ha ljuset tänt omkring 12 timmar per dygn. En LED- eller T5-växtlampa är mer än tillräckligt. Använd inte starka spotlights eller färgat nattljus. På natten ska det vara mörkt.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Geckon är allätare. I naturen äter den insekter, spindlar, små kräftdjur, frukt, nektar och pollen. Som grundfoder används en färdigblandad pulverkost för fruktätande geckor, uppblandad till en tjock gröt och serverad i en liten skål eller på en korkbit en bit upp i terrariet. Vuxna får en liten klick varannan dag. Ta bort rester efter ett dygn, och se upp så att gröten inte fastnar på huvud och fötter, där den kan ge hudproblem.

Ge dessutom levande insekter: bananflugor (framför allt *Drosophila hydei* till vuxna), små syrsor, små dubia-kackerlackor och då och då vaxmottslarver som godbit. Insekterna ska vara mindre än avståndet mellan djurets ögon. Lite mogen frukt som banan eller aprikos kan ges ett par gånger i veckan till de djur som tycker om det.

Vuxna får insekter två till tre gånger i veckan, ungar varje dag. Pudra insekterna med kalcium utan D3 vid de flesta måltider och en gång i veckan med ett multivitamin. Innehåller färdigfodret D3, och djuren inte får UVB, ska kalcium med D3 bara användas sparsamt. Ta bort levande insekter som inte blir uppätna, eftersom de stressar djuren.

BETEENDE OCH HANTERING

Geckon är social och kan hållas i grupper, vilket inte gäller många andra geckor. I naturen lever den i kolonier. Eftersom nästan alla är honor finns ingen kamp om hanar, men djuren kan nafsa lite på varandra när ett nytt kommer till. Det är sällan allvarligt. Håll djur av ungefär samma storlek tillsammans, och ta ut ett djur om det fortsätter att bli biten.

Den är snabb och nervös och hoppar lätt från handen och försvinner. Hantering är därför inte dess starka sida, och den mår fint av att bara bli betraktad. Om ett djur ska flyttas, använd en liten låda. Den kan släppa svansen om den blir gripen, och svansen växer ut igen, men inte alltid i samma form. Håll aldrig olika geckoarter tillsammans, och håll nya djur i karantän i några veckor.

På dagen sitter djuren gömda, och de är roligast att följa på kvällen när de kommer fram.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Det finns inget kön att bestämma, för nästan alla djur är honor, och de sällsynta hanarna är som regel sterila. Honorna blir könsmogna tidigt och börjar typiskt lägga ägg när de är 8-10 månader gamla. Se till att de är i god hull och har fått rikligt med kalcium innan de börjar. Unga, tunna djur kan bli tappade på kalk av äggläggningen.

Eftersom ungarna är kloner av modern finns ingen genetisk variation inom en klonlinje. Ärftliga svagheter går därför vidare till alla ungarna.

PARNING

Det förekommer ingen parning. Honorna lägger ägg, oavsett om de hålls ensamma eller i grupp, typiskt från våren och många månader framåt, så länge temperatur och foder är i ordning. Det finns ingen fast vintervila.

Det är alltså bara skötseln som avgör hur många ägg du får. Vill du inte ha ungar, ta bort äggen när de har hårdnat. Se till att du har nya hem till ungarna innan du låter dem kläckas.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger som regel två ägg åt gången, ibland bara ett, med fyra till sex veckors mellanrum. Äggen är små och vita med hårt skal, och de klibbar fast vid det de läggs på: glas, blad, bark, kork eller rör. Försök aldrig peta loss dem, för de spricker lätt.

Sätt upp bamburör, korkbitar eller plaströr som äggläggningsplatser, så att äggen lätt kan flyttas. Ägg på glaset kan skyddas med en liten bägare som tejpas fast över dem. Vuxna djur kan äta nylagda ägg och nykläckta ungar, så mata dem väl, och ta ut äggen när skalet har hårdnat. Håll ett öga på honornas kondition.

INKUBATION

Äggen kan flyttas tillsammans med röret eller korkbiten till en liten låda med ett par lufthål och lite fuktig sphagnum i botten, eller så kan de stanna i terrariet, och ungarna flyttas efter kläckningen. Temperaturen är inte kritisk: 21-27 °C är bra, och vanlig rumstemperatur räcker. Äggen kläcks efter 50-70 dagar, längst vid låg temperatur. Håll luftfuktigheten hög, men undvik att vatten droppar direkt på äggen.

Eftersom alla ungar blir honor spelar temperaturen ingen roll för könet. Ägg som faller ihop och möglar är döda. Ta bort dem när du är säker.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är pyttesmå och ska snabbt bort från de vuxna. Sätt dem två och två i en liten ventilerad låda med fuktig sphagnum och ett par små gömställen, och spraya en till två gånger dagligen. Håll fuktigheten hög, eftersom de torkar ut snabbt.

Ge samma pulverkost som de vuxna i en mycket liten skål och bananflugor (*Drosophila melanogaster*), pudrade med kalcium, varje dag. Ungarna är snabba och smiter lätt, så håll locket stängt. När de är omkring två månader gamla och äter bra kan de flytta till ett större terrarium och så småningom sättas ihop med jämnstora djur.

Hälsa och vanliga misstag

Geckon är härdig och klarar sig fint när temperatur och fukt stämmer. De typiska problemen är:

- Värme över 30 °C, till exempel i ett terrarium som står i solen. Det ger stress och i värsta fall döden.
- Brist på kalcium och vitaminer, särskilt hos ungdjur och honor som lägger många ägg. Det ger benskörhet med mjuka käkar och krokiga ben. Använd kalcium och ett bra färdigfoder.
- Hudrester på tårna och svansspetsen, särskilt om djuren har fått gröt på fötterna eller luften är för torr. Spraya mer och lös upp resterna försiktigt med ljummet vatten.
- För mycket fukt utan ventilation, som ger mögel och hudsvamp.
- Rymningar. Djur som rymmer torkar ofta ut och dör, så ett tätt terrarium är det bästa förebyggandet.
- Bett och förlorade svansar, om djuren har för lite utrymme eller är mycket olika stora.

En frisk gecko har klara ögon, en fyllig svans och ett gott grepp. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om den tappar i vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slö.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.